

Saneringsverbond

Onderwerp: Beheercomité 11

Datum: 18/01/2024

Deelnemers:

- Gemeente Zwijndrecht
- Zwijndrecht Gezond
- Departement Omgeving
- Lantis
- Natuurpunt Waasland
- Bond Beter Leefmilieu
- VMM
- Common Ground
- Preventiemedewerkers
- Te gast (fysiek): 3M/ERM

Beheercomité 11

Agendapunt	Vorbereiding
1. Adviezen Beheercomité	CGR
2. Toelichting saneringsproject: (actie 27 tem 31) <ol style="list-style-type: none">BBOAfvoerrouteUitfasering PFAS-productieAanpak communicatie	3M/ERM
3. Werking Beheercomité	CGR
4. Varia: <ol style="list-style-type: none">Voorstelling lokale coördinatorFysieke barrière Palingbeek (actie 27)Risicoanalyse Lantis	Departement Omgeving OVAM Lantis

1. Adviezen Beheercomité

Het Beheercomité heeft in zijn eerste werkjaar enkele adviezen opgesteld na een bespreking over de voortgang en eventuele knelpunten bij de acties binnen het Saneringsverbond. Om deze beter te kunnen opvolgen en volgende stappen te kunnen bepalen, zal het Beheercomité regelmatig de stand van zaken van de gegeven adviezen bespreken als vast agendapunt. We bekijken waar er vooruitgang is geboekt en welke acties vereist zijn.

2. Toelichting saneringsproject 3M

Op vraag van het Beheercomité geeft 3M een toelichting over:

- **Uitfasering PFAS-productie:**
 - o Alle PFAS-productie is in September stilgelegd.
 - o Het plan van aanpak is ingediend voor de opwerking en afvoer van de aanwezige voorraad tussenproducten en bijproducten. Er zijn tweewekelijks overlegmoment geweest om dit plan van aanpak op te maken met aandacht voor het milieu en veiligheid. 3M schat in dat het ongeveer 6 maanden zal duren om de voorraad weg te werken. 3M gaan van start zodra er goedkeuring is van de overheden voor op het plan van aanpak.
 - o 3M kondigde eerder al aan dat de stopzetting van de PFAS-productie tegen eind 2025 zou plaatsvinden. Met het voorliggende plan zal tegen midden 2024 alle PFAS-productie zijn stopgezet.
- **Aanpak communicatie:**
 - o Voorzorgsmaatregelen zone 1A, 1B en 2:
 - Communicatie gebeurt via een Brochure die zal verstuurd worden naar 450 adressen in februari.
 - De voorzorgsmaatregelen worden ook uitgevoerd voor zone 1A en zullen daarom ook niet verstuurd worden in deze zone. De informatie zal wel online te vinden zijn.
 - o Bewonersvergadering op 7 februari voor zone 1A
 - Momenteel zijn er 110 inwoners ingeschreven.
 - Op de bewonersvergadering komen twee onderwerpen aan bod:
 - Herstel van de private tuinen: dit concept en toelichting is uitgewerkt in samenspraak met het multidisciplinaire team residentieel gebied.
 - Huidige timing start saneringswerken: dit zal bestaan uit een update van ERM over de huidige timing en een toelichting over de ontsluiting (afvoerroute zone 1A).
- **Bodem Beschrijvend Onderzoek :**
 - o Op 22 december 2023 is een geïntegreerd bodemonderzoek (bodem en grondwater) ingediend voor. Dit beschrijvend bodemonderzoek omvat de verontreiniging met PFAS-componenten in zowel het vaste deel, het grondwater, het oppervlaktewater als de waterbodem op het 3M-terrein en al de omliggende gebieden dus zowel woon- en landbouwgebied, het industriegebied en de natuurgebieden. De presentatie bestaat uit standpunten van 3M/ERM. Deze standpunten moeten nog beoordeeld worden door de OVAM. De prioriteiten binnen het saneringsproject worden bepaald na een beslissing vanuit de OVAM.
 - o Het grootse deel van de vervuiling in de bodem bevindt zich op de 3M bedrijfssite, het natuurgebied Blokkesdijk en in de Palingbeek. Een aanzienlijke hoeveelheid van de vervuiling bevindt zich ook buiten de zone. Er zijn andere bronnen ontdekt tijdens het onderzoek.
 - o De vervuiling in grondwater is een complexer verhaal. PFBS is vroeger gebruikt door 3M als vervanging voor PFOS. Deze chemische verbinding kan toegeschreven worden aan 3M. PFBA kan ook vervuiling zijn ten gevolge van uitloging van de mest. Op basis van de hydrologie is opgemerkt dat het grondwater de vervuiling niet verder brengt. Dit is positief gezien de vervuiling

minder ver verspreid wordt door het grondwater. Vandaar dat de geïmpacteerde zone relatief beperkt is.

- o De prioriteiten van het saneringsproject worden bepaald na de beslissing vanuit OVAM.

- **Afvoerroute zone 1A:**

- o De vergunning is ingediend voor de variant van de brug. Het openbaar onderzoek wordt binnenkort geopend.
- o Gelijktijdig loopt er onderzoek op vraag van het Beheercomité naar een ander alternatief. Tegen eind januari zal er een resultaat zijn van de haalbaarheidsstudie van deze variant en kan deze variant doorgesproken worden met AWW.

Er volgen enkele vragen vanuit het Beheercomité:

- Vanwaar komt de vervroegde stopzetting van de PFAS-productie?
 - o 3M: We voorzagen een periode van 3 jaar in 2022 om onze klanten de tijd te geven om een alternatieve producent te vinden. Onze klanten hebben vrij snel een alternatief gevonden.
- Op de slides is de grens van het gebied met impact van de vervuiling te zien. Hoe wordt de rand van het gebied vastgesteld?
 - o 3M/ERM: De afbakening van het gebied voor de bodem is gebaseerd op Bodem Beschrijvend Onderzoek (BBO). Hierin staat vermeld dat de bodem maximum 3 microgram per kg grond mag bevatten. Buiten deze contour zien we ook signalen van andere vervuilingen opduiken in de metingen.
- De randen van deze afbakening is steeds een grijze zone. Wat doen we met de zones die een aanzienlijke vervuiling hebben maar buiten de grens van alle vervuilers ligt?
 - o 3M/ERM: Er moet op een bepaald moment de lijn getrokken worden. Wie welke saneringsactie moet ondernemen is nog niet aan de orde binnen een BBO. De zones buiten dit gebied bevinden concentraties gelijkaardig aan de achtergrondwaarde over heel Vlaanderen.
- Waar zal de grens liggen in kader van bemalingen? Bij langdurige bemalingen spreken we immers van een grotere invloedssfeer. Moet de afbakening van het gebied niet groter worden in dit geval?
 - o 3M/ERM: Bronnen van vervuiling binnen de invloedssfeer zijn meegenomen. Hier kunnen we dus rekening mee houden wanneer er bemalingen plaatsvinden.
 - o 3M/ERM: Voor grondwater is het belangrijk om prioriteiten te stellen. Halen we eerst de meest toxische stoffen weg of direct ook andere stoffen. Er zit namelijk een groot verschil in de toxiciteit van de stoffen en de blootstellingsroute naar ecologie en mens vanuit het grondwater. Dit is een beleidsbeslissing en zal geen makkelijke oefening worden. Er moet ook een lijn getrokken worden op een bepaald moment gezien heel Vlaanderen een achtergrondwaarde aanwezig is in het water.
- Heeft men verschillende bronnen kunnen geïdentificeerd aan de hand van gelijkaardige kenmerken (fingerprinting)?
 - o 3M/ERM: We proberen dit zoveel mogelijk te doen. Andere bronnen geven andere signalen. Dit is zeker interessant voor de invloedssfeer van de vervuiling te kunnen bepalen.
- Komt de hotspot van de vervuiling verder te liggen door weeromstandigheden? Fingerprinting zou dan kunnen bepalen of het van 3M komt.
 - o 3M/ERM: Het gaat hier niet om een simpel verhaal van depositie (afzetting van stoffen op de bodem). Carwash kan bijvoorbeeld ook een bron van PFAS-verontreiniging zijn. In enkele zones is het onduidelijk wat er juist aan de hand is. Het grondgebied telt meer dan 3000 boringen om inzicht te krijgen in de verontreiniging. Dit is een targeted analyse. In de toekomst kunnen er nog meer analyses gebeuren. Momenteel is het beeld voor de meest toxische substanties wel duidelijk.
- Hoe zal de verontreiniging in het landbouwgebied aangepakt worden?
 - o 3M/ERM: Er zal een onderzoek lopen om de het onderzoek naar de relatie bodem-grondwater-gewassen verder te onderzoeken. ILVO is hiervoor een onderzoeksplan aan het uitwerken op meerdere jaren.
- Zou het mogelijk zijn om de verontreiniging ook te onderzoeken voor bossen?

- 3M/ERM: Een deel van de evaluatie zal gaan hoe we naar natuurgebieden kunnen kijken. Grootste deel van de opname van PFAS gebeurt via de wortels in de bladeren terecht komt. Zuren komen makkelijker in het blad terecht. Korte keten zijn ook meer mobiel en komen makkelijker in het blad terecht. De opdracht van de sanering zal er ook in bestaan om deze problematiek beter te beheersen om ervoor te zorgen dat we een 'closed loop systeem' creëren dat ervoor zorgt dat er geen stoffen meer afstromen.
- In 2022 werd er bij productieprocessen een overschrijding verneveling van PFBA-concentraties vastgesteld. Kan zwevend stof zorgen voor aanrijking van de concentraties in het grondwater?
 - 3M/ERM: We kijken naar de data van vandaag. Bijkomende nieuwe verontreiniging proberen we met de mitigerende maatregelen te vermijden. Op dit moment doen deze maatregelen hun werk.
- De studie van Arche wijst op een huidige verspreiding die even groot is. Er zou een aanrijking zijn van deze stoffen die nog steeds blijft duren. Het gaat niet dus niet om verontreinig die verleden tijd is, maar om een huidige verontreiniging:
 - 3M/ERM: Arche heeft een conservatieve modelering gemaakt. Een modelering blijft steeds een aanname. De metingen van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) vinden plaats sinds 2021. Midden vorig jaar was er een piek waargenomen. Echter is er niets veranderd aan de situatie. Het blijft dus onduidelijk hoe de piek tot stand is gekomen. Hercontaminatie moet vermeden worden. We proberen dit te vermijden.
- Bij het saneringsproject van het grondwater is het belangrijk om de grondwaterstanden niet te laten dalen. Hierbij is het van belang om water terug te geven (retourbemaling).
 - 3M/ERM: We gaan dit bekijken.
- In natuurgebieden moeten bijkomende staalnames afgenomen worden om de exacte graad van verontreiniging vast te stellen:
 - 3M/ERM: Er zijn bijkomende stalen genomen. Het is echter altijd mogelijk om meer stalen te nemen. Dit moet alvast gebeuren tijdens de sanering. De prioriteit van deze staalnames bevindt zich dicht bij de fabriek.
- Een belangrijk aspect van de aanpak is de bronsanering. Kan deze bronsanering door de brug te installeren als afvoerroute van zone 1A tijdig doorgevoerd worden?
 - 3M/ERM: Er kan een groot deel van de sanering van de bron, de site van 3M zelf, doorgaan. We moeten pragmatisch omgaan met bepaalde aspecten gezien we nooit de ideale situatie gaan vinden.
- Zijn er verkeerslichten mogelijk langs beide kanten in de nieuwe variant?
 - 3M: De haalbaarheidsstudie van Tractebel zal dit uitwijzen.
- Wanneer gaat het mogelijk zijn om het nieuwe, ingediende BBO in te kijken?
 - OVAM: De OVAM zal binnen een termijn van 60 dagen een beslissing nemen over dit bodemonderzoek. Tegen 20 februari zal OVAM een uitspraak doen en vervolgens wordt het BBO vrijgegeven. In kader van de uitspraak over het BBO zullen er ook termijnen opgegeven worden voor de vervolgstappen (o.a. deadline BSP's). De sanering van de Palingbeek zal een prioriteit zijn.

Het Beheercomité formuleert volgende advies na de toelichting van 3M:

- Het Beheercomité suggereert om niet af te wachten op het resultaat van de haalbaarheidsstudie van Tractebel en parallel het gesprek met AWV op te starten. Dit zal, volgens het Beheercomité, het proces versnellen.

3. Werking Beheercomité

Er worden enkele aspecten besproken over de interne werking van het beheercomité:

- Opvolging acties: er wordt een volgende ronde opvolgingsgesprekken ingepland.
- Communicatie: de brochure is in aantocht en wordt verdeeld door de lokale besturen in de 5 km zone.

4. Varia

a. Voorstelling regionale PFAS-coördinator

Op korte termijn komt de aanstelling van een regionale PFAS-coördinator op de agenda van de Vlaamse Regering.

b. Fysieke barrière Palingbeek

Er is een korte terugkoppeling door OVAM op het antwoord vanuit de Vlaamse Regering op de haalbaarheidsstudie van de fysieke barrière van 3M voor de Palingbeek/Blokkersdijk:

- Een eerste nota dateert van mei 2023. Het kabinet oordeelde dat de nota onvoldoende was.
- In september 2023 volgde een aanvullend rapport. Uit het haalbaarheidsonderzoek bleek dat een fysieke barrière vandaag geen meerwaarde heeft tegenover de hydraulische barrière. Het voorstel was om bijkomende maatregelen (zoals een barrière met o.a. isolatie) voor de Palingbeek verder te onderzoeken in het BSP. De Minister is in deze redenering meegegaan.

c. Remediëringsplan Lantis

Het remediëringsplan en de risicoanalyse van Lantis is ingediend bij Afdeling Handhaving. Er zijn enkele bijkomende vragen, voornamelijk ter verduidelijking gesteld. De vragen zijn van die aard dat ze de conclusies m.b.t. de risicoanalyse niet zullen beïnvloeden volgens Lantis. De conclusie dat er geen risico uit gaat naar de omgeving blijft behouden. Van zodra het dossier volledig is, zal het door afdeling Handhaving naar de procureur gestuurd worden, met ook de vraag of het openbaar gemaakt mag worden gezien dit een stuk in een strafrechtelijk onderzoek betreft.

Lantis en haar aannemer Rinkoniën hebben de voorbije maanden de tijdelijke grondhopen die tussen 2019 en 2021 uitgegraven werden conform geldige Technische Verslagen verder afgevoerd. Zoals aangekondigd tijdens verschillende presentaties op het Beheercomité (oktober en november 2023) zouden de laatste van deze grondstocks per 31 januari 2024 van de werf verdwenen zijn. We kunnen bevestigen dat die deadline gisterenavond werd gehaald. Op onze website kan het volgende bericht geraadpleegd worden

<https://www.oosterweelverbinding.be/nieuws/grondhopen-pfas-verder-afgevoerd-van-werf-linkeroever-zwijndrecht>